

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ärende nr Ju2016/01003/L5

Yttrande över SOU 2016:7 Integritet och straffskydd

Med anledning av att Sveriges Television AB ("SVT") har inbjudits att lämna synpunkter på rubricerade betänkande (nedan "betänkandet"), av utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (nedan "utredningen"), vill SVT avge följande yttrande.

I yttrandet behandlar SVT endast förslag i betänkandet som direkt berör SVT:s verksamhet.

Sammanfattning

SVT anser att de åtgärder som i första hand bör komma ifråga för att motverka hot och hat på Internet, är att åstadkomma en effektivare tillämpning av de idag befintliga straffbestämmelserna.

Varje åtgärd som syftar till ett starkare skydd för privatlivet vid yttranden innebär i princip motsvarande inskränkning av yttrande- och informationsfriheten. SVT anser inte att utredningen tillräckligt beaktat de yttrandefrihetsrättsliga intressena och påverkan på det grundlagsskyddade området.

SVT anser;

att det nya brottet olaga integritetsintrång inte bör införas för traditionella massmedier, för vilka det finns ett väl fungerande självsaneringssystem,

att en utvidgning av straffbart olaga hot på TF/YGL:s område bör övervägas först sedan behovet och yttrandefrihetsaspekterna av en sådan utvidgning har varit föremål för en ingående genomlysning,

att förtalsbestämmelsen i TF och brottsbalken inte bör ändras, möjligtvis med den ändringen att rekvisitet "klandervärd i sitt levnadssätt" kan utgå,

att det bör utredas om det finns fortsatt behov av fortsatt kriminalisering av förolämpning på TF/YGL:s område eller att nuvarande förolämpningsbestämmelse i vart fall inte bör ändras,

att vid en utvidgning av ansvaret för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor till att omfatta även meddelanden som uppenbart utgör olaga hot, bör framgå av lagtexten att underlåtelseansvaret inträder först när hotet är fullbordat, dvs. när det kommit den hotade till del.

Införande av en ny straffbestämmelse om intrång i privatlivet genom spridning av integritetskränkande uppgifter – olaga integritetsintrång

Av skäl som utvecklas nedan bör den föreslagna kriminaliseringen inte gälla för traditionella massmedier som public service-företagen på radio- och tv-området, för vilka det finns ett väl fungerande självsaneringssystem.

Varje åtgärd som syftar till ett starkare skydd för privatlivet vid yttranden innebär i princip motsvarande inskränkning av yttrande- och informationsfriheten. Enligt regeringsformen får begränsningar av yttrande- och informationsfriheten endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle; de får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett dem och inte heller sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Genom bl.a. Yttrandefrihetskommitténs undersökningar har framkommit att de integritetskränkningar av allvarigare slag som förekommer nästan bara inträffar utanför det grundlagsskyddade området. Följdriktigt och i enlighet med utredningsdirektiven, föreslår utredningen att den nya bestämmelsen avseende brottet *olaga integritetsintrång* ska gälla endast där.

Till grund för utredningsförslaget ligger bl.a. en genomgång av befintliga straff- och offentlighetsregler till skydd mot intrång i privatlivet, samt även det självsaneringssystem som finns i mediebranschen inom dagspressen. I redovisningen av dessa regler saknas emellertid helt uppgifter om den reglering angående respekt för den enskildes privatliv som sedan mycket länge gäller för public service-företagen SVT, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB, samt numera även för TV4 och övriga svenska tv-kanaler som sänder i marknätet. Den återfinns i medieföretagens tillståndsvillkor – med stöd av radio- och tv-lagens bestämmelse om villkor för tillståndspliktiga sändningar – och föreskriver att ”Den enskildes privatliv ska respekteras i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat”. En redovisning av bestämmelsens närmare innebörd och uttolkning i praxis lämnas i särskild bilaga till detta yttrande, Bilaga 1.

Företagens efterlevnad av förbudet mot intrång i enskilds privatliv granskas i efterhand av granskningsnämnden för radio och tv. Den genomgång av granskningsnämndens praxis i frågan som Yttrandefrihetskommittén företog och redovisade i sitt slutbetänkande gav vid handen att ”det var tveksamt om ens något” av de studerade besluten från granskningsnämnden berörde tillräckligt allvarliga intrång i enskilds privatliv för att träffas av de förslag till straffbestämmelse på området som kommittén hade övervägt. Däremot syntes det enligt kommittén som att gällande reglering rörande förtal hade kunnat aktualiseras i något fall. Yttrandefrihetskommittén fann att de förpliktelser som på området följer av Europakonventionen inte ensamma kunde motivera förändringar i TF och YGL, och att det inte fanns skäl att

införa en straffbestämmelse om integritetsskydd i grundlagarna (SOU 2012:55, En översyn av tryck- och yttrandefriheten, Del 1 s. 439).

Detsamma kan enligt SVT:s mening sägas gälla även för SVT:s och de övriga public service-företagens publiceringar på nätet – oavsett om dessa sker inom det grundlagsskyddade området eller inte.

SVT tillämpar enligt sin policy för publiceringar på SVT:s sidor på webben och i sociala medier samma regler för sina publiceringar, oavsett på vilken plattform dessa sker. Detta innebär således att det ovan redovisade förbudet mot intrång i enskilds privatliv tillämpas även för SVT:s publiceringar på internet utanför det grundlagsskyddade området, som t.ex. i sociala medier av olika slag.

Public service-företagens aktiva närvaro i olika sociala medier utgör en del av deras uppdrag i allmänhetens tjänst. Närvaron är viktig för att SVT ska kunna stärka publikdialogen och kommunicera sitt programinnehåll, och ökar i omfattning allt eftersom konvergensen till informationsinhämtande och konsumtion av medieinnehåll online fortskrider. Utgångspunkten för dessa nätpubliceringar är företagets kärnverksamhet, att producera nyheter och tv-program, men de syftar även till att skapa nya möjligheter för publiken att interagera med SVT. SVT:s programredaktioner och enskilda programpersonligheter finns därför på Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, Snapchat, Flickr och andra sociala medier. SVT ser en sådan närvaro i sociala medier som en viktig uppgift för företagets roll i demokratin.

SVT tar enligt ovannämnda policy ett aktivt redaktörsansvar för alla publiceringar och mötesplatser på företagets egna webbsidor och de konton i sociala medier som det startar. Förutom det centrala kravet på respekt för enskilds privatliv står åtgärder för att motverka näthat i policyns fokus. För efterhandsmodererade kommentarsfält finns särskilda regler för att förhindra bl.a. integritetsintrång, näthat och förtal, och dessa modereras ofta såväl av den ansvariga redaktionen, som av externa företag som tillhandahåller dylika modereringstjänster. Det aktiva redaktörskapet som tillämpas på SVT:s samtliga publiceringsytter på internet innebär också en koppling av dessa publiceringar till de utgivare som ansvarar för företagets publiceringar inom det grundlagsskyddade området. På så sätt upprätthålls i praktiken ett utgivaransvar även för dessa, såtillvida att publiceringarna underkastas utgivarens bedömning, med samma innehållsmässiga utgångspunkter som gäller för SVT:s grundlagsskyddade sändningar.

I förarbetena till de senaste sändningstillstånden för public serviceföretagen anges ”Som regeringen har anfört tidigare, se propositionen Utveckling för oberoende och kvalitet – radio och TV i allmänhetens tjänst 2010-2013 (prop. 2008/09:195) är det av avgörande betydelse att de grundläggande

riktlinjerna om t.ex. opartiskhet, saklighet, omsorg om demokratiska värden och förbud mot reklam som gäller för den tillståndspliktiga verksamheten tillämpas på all verksamhet som finansieras av radio- tv-avgiften” (prop. 2012/13:164 s 29).

Genom den ordning som beskrivits ovan och SVT:s förväntade och i policy självpåtagna tillämpning av förbudet i sändningstillståndet mot intrång i enskilda privatliv även på företagets nätpubliceringar, upprätthålls i praktiken ett starkt skydd mot att integritetskränkningar sker där. Mot bakgrund härav finns det inte något behov av att för dessa införa en kriminalisering av privatlivsintrång av det slag som nu föreslås av utredningen. Införandet av ett sådant personligt straffansvar för företagets redaktörer och andra journalister som utför publiceringar på nätet utanför det grundlagsskyddade området, enligt vad ovan berörts, skulle dessutom medföra en inte oväsentlig risk för självcensur, till förfång för yttrande- och informationsfriheten. Det riskerar därmed att stå i strid med regeringsformen.

Att olika regler skulle gälla för integritetsintrång på de traditionella massmedieföretagens webbsidor och deras publiceringar i sociala medier etc utanför det grundlagsskyddade området, kan dessutom för allmänheten framstå som inkonsekvent och orimligt.

Härtill kan fogas att betänkandet över huvud taget inte innehåller någon redovisning av vad en kriminalisering av olaga integritetsintrång i de traditionella massmedieföretagens publiceringar utanför det grundlagsskyddade området kan tänkas få för konsekvenser, för såväl den enskilde som för samhället i stort.

SVT avstyrker därför att den föreslagna kriminaliseringen av olaga integritetsintrång införs för traditionella massmedier som public service-företagen på radio- och tv-området, för vilka det finns ett väl fungerande självsaneringssystem.

Utvidgning av ansvaret för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor

SVT reser inga invändningar emot att det straffansvar som enligt 5 § i den s.k. BBS-lagen gäller vid underlåtenhet av tillhandahållare av s.k. elektronisk anslagstavla att ta bort eller på annat sätt förhindra spridning av vissa meddelanden, utvidgas till att omfatta även meddelanden vars innehåll uppenbart utgör olaga hot respektive det av utredningen föreslagna nya brottet olaga integritetsintrång.

En förutsättning är dock att de allmänna principer om företagaransvar som har vuxit fram i praxis fortsatt gäller när tillhandahållaren utgörs av en juridisk person.

Som redovisats ovan tillämpar SVT ett aktivt redaktörsansvar för alla publiceringar och mötesplatser på företagets egna webbsidor och de konton i sociala medier som det startar, med moderering av samtliga dylika publiceringsytor på nätet. Redan idag föreskriver SVT:s policy för publiceringar på medieföretagets sidor på webben och i sociala medier ett omedelbart avlägsnande från efterhandsmodererade mötesplatser i sociala medier inte bara av meddelanden vars innehåll träffas av regleringen i BBS-lagen, utan även av sådana publiceringar i text, ljud, bild eller rörligt material, som innebär förtal eller olaga hot, eller som förorsakar ett intrång i människors privatliv som inte kan motiveras av ett oavvisligt allmänt intresse.

Med hänvisning till det s.k. obestämdhetsförbudets krav på begriplighet och precision vid nykriminalisering, anser SVT dock att det vid en utvidgning av underlåtenhetsansvaret till att omfatta även meddelanden som uppenbart utgör olaga hot, bör framgå av lagtexten att underlåtelseansvaret inträder först när hotet är fullbordat, dvs när det kommit den hotade till del.

SVT delar utredningens uppfattning att brotten ofredande, förtal eller förolämpning inte bör ingå i ett utvidgat ansvar för tillhandahållaren av en elektronisk anslagstavla.

Olaga hot

Kriminalisering av yttranden inom TF/YGL:s område ska ske med särskild eftertanke och stor återhållsamhet. Starka skäl, innefattande ett faktiskt och praktiskt behov, har normalt krävts och bör krävas för att ändra grundlagarna. Detta gäller särskilt när det är en utvidgning av det straffbara området som övervägs.

Utredningens förslag syftar till och innebär en påtaglig utvidgning av det straffbara området för olaga hot. Och utredningen föreslår att ändringen även ska ges genomslag på TF/YGL:s område genom motsvarande förändringar i brottskatalogen i TF. De inledningsvis nämnda principerna, som ska tillämpas vid kriminalisering av yttranden på TF/YGL:s område, bör därför fullt ut beaktas.

Det presenteras ingen närmare utredning om i vilken mån det på TF/YGL:s område förekommer den typ av hot som omfattas av den utvidgade kriminaliseringen. Det kan således konstateras att det inte är erforderligt belagt att det föreligger ett faktiskt och praktiskt behov av att kriminalisera avsedd typ av hot på TF/YGL:s område.

En utvidgning av bestämmelsen om olaga hot på TF/YGL:s område kan riskera att negativt påverka massmediernas villighet att rapportera om sådana hot på grund av en i vart fall upplevd risk att rapporteringen kan riskera att - beroende på hur rapporteringen om hotet genomförs - bedömas som olaga hot. Även med befintlig bestämmelse om olaga hot finns en viss risk för självcensur. Ett genomförande av den föreslagna utvidgningen kan förväntas leda till att denna risk ökar. Detta eftersom de nya rekvisiten omfattande hot om brottslig gärning ”*ägnat att framkalla allvarlig oro för sin egen frihet eller frid*” är – och för den genomsnittlige ansvarige utgivaren torde framstå som – inte bara mer långtgående (lägre tröskel för straffbarhet), utan även betydligt mer svårbedömda än vad som är fallet med befintlig bestämmelse om olaga hot. Ökad självcensur innebär negativa återverkningar för den viktiga debatten och opinionsbildningen runt just förekommande hot på bl.a. internet.

En utvidgning av straffbart olaga hot på TF/YGL:s område bör enligt SVT:s mening övervägas först sedan behovet och yttrandefrihetsaspekterna av en sådan utvidgning har varit föremål för en ingående genomlysning. En sådan genomlysning bör lämpligen kunna genomföras inom ramen för den sittande Mediegrundlagskommitténs arbete.

Förtal

Dagens bestämmelse om förtal har inte ändrats sedan BrB infördes 1962. Utredningen föreslår nu att bestämmelsen ska moderniseras språkligt men framhåller att någon ändring i sak i förhållande till gällande rätt inte är avsedd.

Bestämmelsen har fungerat väl sedan sin tillkomst. I enlighet med lagstiftarens intention har i rättstillämpningen de närmare gränserna för vad som i olika avseenden kan utgöra en förtalsuppgift utvecklats i takt med att gängse samhällliga värderingar förändrats på olika sätt. Domstolspraxis avseende den närmare innebörden av de rekvisit som är centrala i bestämmelsen är tämligen omfattande. SVT vill därför ifrågasätta behovet och lämpligheten av att ersätta dessa etablerade och genom domstolspraxis preciserade rekvisit med helt nya rekvisit.

Rent språkligt anser SVT att den nya utformningen inte kan sägas vara begränsad till endast en modernisering av befintlig bestämmelse. Nuvarande rekvisit att det ska vara fråga om ”utpekande av någon som brottslig eller en uppgift ägnad att utsätta aktuell person för annans missaktning” måste rent språkligt anses innefatta en högre tröskel än utredningens förslag att det ska vara fråga om en ”nedsättande uppgift ägnad att skada anseendet hos den aktuella personen”. Rent språkligt torde ordet ”missaktning” förutsätta en viss allvarigare grad av skadat anseende, vilket enligt SVT:s mening också

överensstämmer med såväl lagstiftarens avsikt som domstolarnas tillämpning av förtalsbestämmelsen.

Oavsett vilken uppfattning man har om den språkliga betydelskillnaden mellan befintlig och av utredningen föreslagen lydelse finns det en uppenbar risk att ny begreppsbildning skapar önskad osäkerhet, inte minst vad gäller tillämpligheten/relevansen av tidigare domstolspraxis. Det kan befaras att domstolar, i vart fall på underrättsnivå, skulle komma att lägga oönskat stor vikt vid förarbetsuttalanden till de nya rekvisiten med följd att det redan därigenom uppstår en önskad förändring av det straffbara området.

Minskad förutsebarhet under lång tid är under alla förhållanden en given konsekvens av föreslagen ny begreppsbildning. Detta är särskilt betänkligt eftersom förtal även utgör ett tryck- och yttrandefrihetsbrott och att förändringen och osäkerheten alltså även kommer att gälla på TF/YGL:s område.

SVT anser av ovan anförda skäl att den språkliga utformningen av befintlig förtalsbestämmelse bör behållas med den ändringen att rekvisitet ”klandervärd i sitt levnadssätt” torde kunna utgå eftersom det, i enlighet med vad utredningen framhåller, torde vara en överflödigt och idag något missriktad exemplifiering.

Förtal – grovt brott

Utredningen föreslår även en ny lydelse av BrB 5 kap 2 §, som reglerar när förtal ska anses som grovt. En sådan ändring skulle få genomslag även på TF och TGL:s område. Förslaget till ny lydelse verkar syfta till – och riskerar i vart fall att leda till – att förtalsbrott inom TF och YGL:s område i större utsträckning än idag ska bedömas som grovt brott. Betänkandet innehåller dock inte någon egentlig analys av behovet av en sådan förändring. SVT anser dessutom att dagens bestämmelse ger domstolarna möjlighet att göra en sådan nyanserad helhetsbedömning av samtliga omständigheter som utredningen säger sig eftersträva. Med hänsyn härtill – och till värdet att behålla relevansen av den praxisbildning som finns under befintlig bestämmelse – förordar SVT att ingen ändring görs i befintlig bestämmelse.

Förolämpning

Även befintlig förolämpningsbestämmelse är oförändrad sedan införandet av BrB 1962. Även när det gäller föreslagen ny lydelse av förolämpningsbestämmelsen framhåller utredningen att någon utvidgning av det straffbara området inte är avsedd.

SVT anser i första hand att frågan om avkriminalisering av förolämpningsbrottet – i enlighet med straffrättsanvändningsutredningens förslag (SOU 2013:38) – förtjänar att utredas ytterligare. I synnerhet bör utredas om det verkligen finns behov av fortsatt kriminalisering på TF/YGL:s område.

I andra hand har SVT principiellt samma invändningar mot en ny lydelse av förolämpningsbestämmelsen som de som ovan framförts avseende ny lydelse av förtalsbestämmelsen. Det finns inget uttalat behov av en förändring och det finns en risk att föreslagna förändringar i praktiken kan leda till en icke önskvärd utvidgning av det straffbara området. Även om SVT bedömer att risken för en sådan utvidgning är mindre när det gäller föreslagen lydelse av förolämpningsbestämmelsen (i förhållande till risken härför när det gäller föreslagen lydelse av förtalsbestämmelsen, se ovan) anser SVT att utredningen inte i tillräcklig utsträckning har analyserat de språkliga betydelseskillnaderna. Utredningens påstående att den nya lydelsen i någon mån innebär en begränsning av det straffbara området är inte särskilt väl underbyggt och kan ifrågasättas.

Stockholm den 26 maj 2016.
SVERIGES TELEVISION AB

Hanna Stjärne
Verkställande direktör